

He parlat en aquestes pàgines de dos dels tòpics més freqüents en el territori de la poesia i la cultura, especialment la catalana (o valenciana): del matrimoni civil entre poeta i poble, i del religiós, entre el poeta sant i la immaculada pàtria. N'hi ha un altre, però, encara més comunament estès i envoltat també d'una aura quasi mística: la soledat dels poetes. És curiós comprovar com de vegades els tòpics, posats al costat de l'altre, entren en una divertida contradicció que, si es vol resoldre, acaba sent una veritable farsa. Imaginem l'escena: el poeta solitari i abstrèct davant la immensitat del paisatge, com un personatge de les pintures de Turner, abandona el quadre i, il·luminat, baixa a la ciutat a revelar al poble el misteri, a ser llum perenne de la pàtria; o eventualment a l'inrevés, potser són els barons de la pàtria els qui van al quadre a cercar el poeta (només de tant en tant) perquè ell és la memòria, o el camí i la vida, com canten a missa. Dit així fa riure, no?, i sembla una mica exagerat. Però de fet és una radiografia aproximada del tractament que encara fan servir alguns manuals i certa crítica literària per conciliar bona part dels contradictoris estereotips romàntics, artificiosos i gastats llocs comuns que han anat calant en l'imaginari popular, i que han anat alimentant també algunes vocacions poètiques, incapaces encara de superar un malentès històric. A *Luces de Bohemia*, Valle-Inclán ja donava una visió prou

El poeta i la soledat

clara i sagnant de fins on poden arribar els efectes d'un empatx de destil·lats poètics pseudoromàntics. El que passa, però, és que molts lectors i lectors-poetes llegeixen esbiaixadament les desventures de Max Estrella i, en lloc d'ull crític, hi posen fe, i creuen que l'ideal utòpic de la poesia continua sent, tot i

que no ho diguin (i almenys per unes hores al dia), la *santa bohèmia*.

A mi, per contra, el que m'interessa d'en Max Estrella és la seva edat. Crec que és tot un encert que Valle-Inclán creés un personatge poeta gran i aferrat, impropri precisament de la imatge juvenil de la bohèmia. No només perquè sigui una manera de portar les quimeres poètiques a la quotidianitat, sinó, sobretot, perquè demostra que els tòpics i els estereotips viuen fora del temps i que, posats a rodar, no aguanten el seu pas implacable. Ni la pàtria, ni el poble, ni la soledat, ni molt menys els poetes haurien de ser entesos com a valors sagrats, intemporals per tant. Potser si comencéssim a explicar que la soledat del poeta és menys equivocadament romàntica del que sembla; que varia en funció de l'edat i les circumstàncies; que té més a veure amb el treball de fer versos que amb la malenconia o la sensibilitat irisada; que potser l'única cosa que la fa diferent de la de la resta del mortals (que no ho sé) és que la del poeta, a còpia d'anys, és cada cop més una soledat sonora, que les veus de dins no callen mai; potser així entendriem millor (de manera natural i per tant conflictiva) la relació del poeta amb l'exterior, la pàtria i el poble, que són, d'altra banda, conceptes més físics del que també s'acostuma a creure: ambdós comencen a la casa d'un mateix i en el nostre cercle més immediat.

Pere Pena

Escrigu Pierre Jourde a *Le Monde Diplomatique* que la rebel·lió ha esdevingut un ingredient indispensable del present. Hi ha perruquers rebels, poetes rebels, princeses de Mònaco rebels, canonitzadors rebels, i mòbils, motos, iogurts, pantalons, formatges (i rellotges) tous rebels. No perdin el temps esbrinant contra què es rebel·len.

Ara que rebel·lar-se s'ha convertit en assignatura obligatòria, en activitat rendible i a l'abast de tothom, ara que només cal reenviar *e-mails* d'adhesió, escriure articles pseudoincendiàries a la secció «Diàleg» de l'*Avui* o SMS de repulsa o convocatòria, ara que els manifestos literaris s'ajusten al format d'una falca publicitària, ara que els totòlegs de luxe arriben a la fi del fil i es presenten a premis literaris, vénen unes ganes immenses d'escarxofar-se en el

Un altre món impossible

sofà metafísic de la ment desmoblada amb el comandament a la mà per fer tot just un instant d'espectador de rebels amb o sense causa i esqueses cobertes, i canviar de canal així que es posen a recitar amb els ulls en blanc.

Vénen unes ganes immenses de deixar del tot de banda la gestualitat mecànica dels autòmats Duracell i retornar a la lucidesa alhora solar i boscosa d'*El món impossible* de J. Burnside, traduït per F. Codina i D. Pujol, o llegir els poemes detallats de *Llum elèctrica* de S. Heaney, portats al català per P. Ernest i J. Subirana, o transitar *Terra de foc* d'A. Zagajewski, traduït per X. Farré. I així

redescobrir que hi ha poetes (com també el Comadira de Leopardi o el Desclot de la seva summa de traduccions poètiques *De tots els vents*) que són doblement poetes quan diuen poemes aliens.

En un dels poemes de *Terra de foc*, A. Zagajewski es troba a si mateix demanant-se si és o no és casualitat que un altre cop sigui novembre, i hi hagi boira, i una posta de sol de plom, mentre llegeix un poema xinès que algú va escriure fa mil anys. Més endavant escriu: «els premis i la fama són/ molt importants per als poetes,/ però tardor rere tardor/ els arbres orgullosos es desfullen/ i, si alguna cosa roman, és el mormol delicat de la pluja/ en els poemes que no són/ alegres però tampoc tristos».

Manel Ollé